

Statsbudget för ett självständigt Åland

”Målet för den ekonomiska politiken är att skapa förutsättningar för en långsiktig hållbar utveckling med hög tillväxt och sysselsättning samt en god välfärd”

Redaktörer: Rolf Granlund och Erik Schütten
Utgiven av Ålands Framtid r.f. Juni 2007
<http://www.alandsframtid.nu>

Innehållsförteckning

Inledning, Skattebehörigheten - självständig ekonomi	2
Statsbudget för Åland.....	3
Ålands Statsbudget 2006.....	5
Nationalekonomiska utgångspunkter	6
Detaljmotivering Inkomster	7
Detaljmotivering Utgifter.....	8
Ålands beräknade inkomster 2006 - vissa relationstal	9
Slutord	10
Källmaterial.....	11
Ordlista.....	Bilaga 1

Inledning

Skattebehörigheten - självständig ekonomi

Ekonomie doktor Agneta Karlsson skriver i "*Vitbok för utveckling av Ålands självbestämmanderätt*" (2007): "Åland har, idag, vissa begränsade möjligheter - genom bidragspolitik, offentliga investeringar och offentligt ägande - att påverka sysselsättning och företagande. Men det mest verkningsfulla finanspolitiska instrumentet, beskattningen, återfinns inte i den politiska verktygslådan. Den åländska ekonomin uppvisar å andra sidan, och i jämförelse med andra autonomier en betydande ekonomisk kapacitet. Denna ekonomiska kapacitet är dock primärt uppbyggd av det privata näringslivets strategiska förmåga medan det politiska systemet blivit en "junior partner"."

Och sammanfattar: "Det är således av yttersta vikt att man särskiljer ekonomiska utfall som baserar sig på ett rent marknadsmässigt utbyte med Finland och utfall som relaterar till den där förda ekonomiska politiken."

Det är alltså ett faktum att den åländska ekonomiska politiken, utan beskattninginstrumentet, har ett mycket begränsat manöverutrymme. Dels därför att man är beroende av en finländsk näringslivspolitik med ofta annat innehåll än vad som är omedelbart relevant för Åland, och dels därför att man själv saknar den formella behörigheten att bedriva en relevant politik.

Även utredaren och författaren av "*Ett självstyre i omvandling*" (2006), ekonomie doktor Bertil Roslin, fastslår i sina slutsatser att Åland, på såväl principiellt demokratiska som ekonomiska grunder, borde ha skattebehörigheten i sin hand.

Det kan vara på sin plats att i detta sammanhang reflektera över två meningar i den s.k. professorsutredningen "*Ett ramverk för ett självständigt Åland*" (2000). Där formulerar professor Dag Anckar några avsnitt om suveränitet på följande sätt:

"Det är endast i en suverän stat som en nation kan bestämma om sina egna angelägenheter utan inblandning från andra grupper."

"Suveränitetens gåva är ingenting mindre än ett medel att definiera eller åtminstone forma arkitekturen på landets inre och yttre ekonomiska svängrum."

Ett övertagande av beskattningen skapar helt nya förutsättningar för Åland. Skatte- och avgifts instrument är de redskap som ett samhälle i huvudsak styr de ekonomiska processerna med. Egen skattebehörighet skulle även tydligt påvisa relationen mellan samhällets inkomster och utgifter och ge Ålands regering och lagting förutsättningar att bedriva en anpassad hållbar långsiktig ekonomisk politik.

Ålands näringsstruktur är framtidsorienterad med sin serviceekonomi, tjänstenäringsarna står för över 70 % av sysselsättningen och för mer än 80 % av förädlingsvärdet. Jämfört med många länder med liknande ekonomier har den utvecklande kapaciteten som Ålands näringsliv uppvisar - att producera, konkurrera och skapa välstånd - vunnit internationell uppmärksamhet.

En självständig åländsk ekonomi kan på ett avgörande sätt konsolidera och utveckla befintliga och även nya verksamheter som är för Åland lämpliga vad gäller i första hand miljö, struktur och samhällbalans. Väl anpassade regelverk med närings- och skattepolitiska avvägningar möjliggör en fortsatt trygg utveckling av samhällsekonomin enligt den nordiska modellen.

Den åländska tillväxten kan med skatteverktyget öka BNP-tillväxten med 1 % enhet per år, vilket skulle innebära att BNP skulle växa med 100 miljoner på 10 år. Vissa mikrostaten lyckas åstadkomma en dubbelt högre BNP-tillväxt än omkringliggande nationalstater.

Statsbudget för Åland

Ett ofta återkommande inslag i självständighetsdebatten är frågan om Åland skulle klara en helt egen ekonomi med oförändrad nivå enligt den nordiska välfärdsmodellen. Frågan aktualiseras även i debatten om övertagande av skattebehörighet, helt eller delvis, inom ramen för självstyrelsen. Bortsett från ett fåtal avgränsade ekonomiska utredningar finns dock ännu inte något heltäckande underlag för diskussionerna.

Med vår rapport, ”En statsbudget för ett självständigt Åland”, vill vi visa att den åländska ekonomin av egen kraft klarar att upprätthålla dagens samhällsekonomiska nivå. Samtidigt som vi önskar skapa en konkret plattform för den fortsatta nationalekonomiska debatten.

Rapporten bygger på ett försiktighetsscenario, där det i självständighetsbudgeten inte finns några av de verksamhetsoptimeringar ett självständigt Åland kunde utnyttja. Istället utgår vi utan ändringar från dagens för Åland dåligt anpassade byråkrati och regelverk. Orsaken till detta är att Ålands Framtid vill ha en debatt som utgår från fakta alla känner.

Staten Ålands budget baseras på självstyrelsebokslutet för 2006 där befintliga kostnader kompletteras med kostnaderna för statens verksamhet. Den "komparativa" statsbudgetens intäkter baseras till stor del på ”Skattegruppens slutrapport 2006” i Ålands utredningsserie 2006:4 men också på ÅSUB:s och Statikcentralens data, Finlands BNP och skatteintag.

Det är värt att notera att det i dagsläget är omöjligt att i detalj redovisa samtliga verkliga kostnader och intäkter eftersom underlag saknas¹. Vi har i förekommande fall tagit fram eget underlag som då baseras på verkliga eller vägda beräkningar och sedan jämfört med för Åland jämförbara mikrostaters motsvarande belopp och lösningar. Uppgifter från ÅSUB ger vidare belegg för att Ålands andel av mervärdesskatten kunde justeras uppåt men vi har även här valt att tillämpa försiktighetsprincipen.

De viktigaste förändringarna:

- Helt nytt för den självständiga åländska statsförvaltningen och -budgeten är det egna ansvaret för utrikesrepresentationen. Samtidigt är denna avdelning en av de mest politiskt behovsanpassade. Ålands nuvarande närvaro i Stockholm, Helsingfors och Bryssel under förutsättning av EU-medlemskap bör förstärkas och kompletteras med egen närvaro i New York. I övrigt anordnas representationen genom samarbete med andra staters ambassader och honorärkonsuler. Åland bör även bli medlem i vissa internationella organisationer, initialt till exempel EU/EFTA, Europarådet, FN och IOK.
- Rättssäkerheten tryggas genom ett trenivåsystem där den interna nivån består av en underrätt (tingsrätt) och en överrätt (hovrätt). Den högsta nivån (högsta domstolen) inköps externt på samma sätt som andra europeiska mikrostaters löst frågan om behovet av specialtjänster inom rättsväsendet. Detta också för att ge en garanti för en totalt oberoende överrätt. Lagberedningen stärks och får förstärkning för att hålla en så hög kompetens som möjligt.
- Ålands status som neutraliserat och demilitariserat område kvarstår vilket begränsar säkerhetskraven till polisväsende och sjöbevakning (= gränsbevakning) där vissa specialiserade tjänster vid behov upphandlas externt.
- Den sociala tryggheten bibehålls genom att nuvarande trygghetssystem kvarstår och de olika försäkringarna samt pensionsåtaganden övertas i sin helhet. Samtliga socialskyddsavgifter styrs över till åländska bolag/fonder i syfte att bidra till ökad lokal sysselsättning och säkerställa att penningströmmarna bidrar till lokal ekonomisk aktivitet. Dagens åländska subventionering av det finska socialförsäkringssystemet upphör och åländska arbetsgivar- och arbetstagaravgifter kanaliseras direkt till det åländska fondsystemet.

¹ Inom ramen för denna framställning är det inte praktiskt möjligt att identifiera eller prognostisera de mer än 200 inkomst kategorier som utgör basen i dagens nordiska statsekonomier. Till stor del påverkas dessutom det självständiga Ålands underliggande inkomststruktur av hur förhållandet till den Europeiska unionen utvecklas, dvs. ett medlemskap baserat på specialvillkor eller en friare handelsrelation med utgångspunkt i dagens EFTA.

- Sjöfarten subventioneras genom ett renodlat nettolönesystem och kostnaden för tryggheten av de åländska sjömännens pensionsvillkor belastar statsbudgeten till ett årligt belopp om cirka 2 M€. ²

Vad gäller det självständiga Ålands möjligheter att skapa en optimalt rationell förvaltning, lyfter vi här fram två slående exempel på hur några autonoma mikroenheter handhar olika specialområden:

- Isle of Man sköter sitt sjöfartsverk med 18 personer som sköter en fartygsflotta som är mångdubbelt större än den åländska.
- På Liechtensteins skatteverk sköter fem personer 30.000 företags beskattning.

² I motsats till vad som ofta hävdats i den åländska samhällsdebatten, innebär ett eget ansvar för sjöfarten/sjöfartsstödet inte en direkt kostnad, däremot upptas i budgeten pensionspremierna för ett nettolönesystem, för åländska sjömän på 2 M€. Åland får ett begränsat s.k. free-rider-problem, dvs. att de sjoanställda inte direkt via skattsedeln deltar i finansieringen av den välfärd (skolor, omsorg, vägar etc.) som de själva och deras familjer utnyttjar. Även de sjoanställda bidrar dock via bl.a. konsumtion till den gemensamma samhällsfinansieringen.

Ålands Statsbudget 2006

Beräkningen baserar sig bland annat på ett skattetryck (skattegrad) på 37,5 %, det vill säga ca 6 % lägre skattegrad än Finlands.³

Summan av kommunernas, socialskyddssystemets och staten Ålands andel av BNP är 412 M€ eller 37,5 % av Åland Brutto Nationalprodukt (BNP) 1100 M€.

Alla nedan belopp angivna i miljoner Euro (M€), baserad på landskapet Ålands budget år 2006.

SJÄLVSTYRELSEBUDGET	AUTONOMI	MIKROSTAT	STATSBUDGET
----------------------------	-----------------	------------------	--------------------

INKOMSTER

LR, LT KANSLIAVDELNINGEN	4	5	LR, LT KANSLIAVDELNINGEN
FINANSAVDELNINGEN	32	31	FINANSAVDELNINGEN
SOCIAL OCH MILJÖ	11	11	SOCIAL OCH MILJÖ
UTBILDNING & KULTUR	2	2	UTBILDNING & KULTUR
NÄRINGSAVDELNINGEN	6	6	NÄRINGSAVDELNINGEN
TRAFIKAVDELNINGEN	1	21	TRAFIKAVDELNINGEN
SKATT, AVGIFTER, FINANSIELLT	35	15	SKATT, AVGIFTER, FINANSIELLT
KLUMPSUMMA OCH FLITPENG	202	242	ÅLANDS SKATTER & AVGIFTER
SUMMA INKOMSTER	293	333	SUMMA INKOMSTER

UTGIFTER

LAGTINGET	-2	-4	LAGTING
LANDSKAPSREGERINGEN	-2	-5	LANDSKAPSREGERING
KANSLIAVDELNINGEN	-23	-60	KANSLIAVDELNINGEN
FINANSAVDELNINGEN	-39	-45	FINANSAVDELNINGEN
SOCIAL OCH MILJÖ	-93	-94	SOCIAL OCH MILJÖ
UTBILDNING & KULTUR	-49	-49	UTBILDNING & KULTUR
NÄRINGSAVDELNINGEN	-24	-26	NÄRINGSAVDELNINGEN
TRAFIKAVDELNINGEN	-29	-31	KOMMUNIKATIONER
SKATT, AVGIFTER, FINANSIELLT	-25	-5	SKATT, AVGIFTER, FINANSIELLT
SUMMA UTGIFTER	-286	-319	SUMMA UTGIFTER
Bruttoöverskott	-7	-14	Oförutsedda utgifter
SUMMA UTGIFTER TOTALT	-293	-333	SUMMA UTGIFTER TOTALT

53	KOSTNAD SJÄLVSTÄNDIGHET
----	-------------------------

Nationalekonomiska utgångspunkter

Ålands BNP 2006	1100
Teoretiskt skattetryck 37,5 % ³	412
Av kommunerna uppbyggnadsskatt (utanför statsbudgeten)	75
Överföring till socialskyddssystemet (utanför statsbudgeten)	95
Skatter och avgifter av skattenatur	242
Statsbudgetens omslutning	333

STATEN ÅLANDS INKOMSTER

LT, LR, Kansliavdelningens förvaltningsområde	5
Finansavdelningens förvaltningsområde	31
Social- och miljöavdelningens förvaltningsområde	11
Utbildnings- och kulturavdelningens förvaltningsområde	2
Näringsavdelningens förvaltningsområde	6
Kommunikationer	21
Skatter och avgifter av skattenatur, finansiella poster	257
Inkomsternas totalbelopp	333

STATEN ÅLANDS UTGIFTER

Lagtinget	4
Landskapsregeringen	5
Kansliavdelningens förvaltningsområde	60
Finansavdelningens förvaltningsområde	45
Social- och miljöavdelningens förvaltningsområde	94
Utbildnings- och kulturavdelningens förvaltningsområde	49
Näringsavdelningens förvaltningsområde	26
Kommunikationer	31
Köp av externa tjänster, finansiella poster, extra reserv m.m.	19
Utgifternas totalbelopp	333

³ I jämförelse med de nordiska statsekonomierna är den realekonomiska utvecklingen på Åland uttryckt i skattetryck svårare att beräkna. Å ena sidan påverkas skattebasen negativt till följd av den skattefria försäljningen och de utanför Åland boende rederianställdas bidrag till Ålands BNP. Å andra sidan bidrar de åländska företagens expansion utanför Åland i kombination med den landbaserade turismens konsumtionsmönster till att skatteunderlaget avsevärt förstärks. Samma positiva effekt på skattebasen har ålänningarnas exceptionellt aktiva finansiella verksamhet.

Detaljmotivering Inkomster

LT, LR, kansliavdelningens förvaltningsområde	5
Jämfört med självstyrelsesystemet ökar inkomsterna till 5 M€. Här ingår inkomster från Posten, Radio-TV-avgifter, böter, lantmäteri, fogden, pass, körkort, tillstånd och beslut mm.	
Finansavdelningens förvaltningsområde	31
I anslaget ingår bl.a. PAF-inkomster och avgifter för landskapets pensioner.	
Social- och miljöavdelningens förvaltningsområde	11
Inkomsterna är oförändrade i förhållande till självstyrelsebokslutet och i huvudsak patient-avgifter från ÅHS och ersättning från kommunerna för Gullåsen.	
Utbildnings- och kulturavdelningens förvaltningsområde	2
Inkomsterna är oförändrade i förhållande till självstyrelsebokslutet. Här ingår bl.a. inkomster från kommunernas andel av läromedelscentralens kostnader, terminsavgifter och måltider, EU-stöd till olika målprogram m.m.	
Näringsavdelningens förvaltningsområde	6
Inkomsterna är oförändrade i förhållande till självstyrelsebokslutet. Här ingår inkomster från EU-stöd till olika målprogram mm.	
Kommunikationer.....	21
Självstyrelseinkomsterna 1 M€ ökar till 21 M€ genom tillgodogörandet av de farleds-, utsläpps- och likartade avgifter som i självstyrelsesystemet tillfaller finska staten men som vid självständighet tillfaller Åland i sin helhet.	
Skatter och avgifter av skattenatur, räntor, övriga finansiella poster	257
Självstyrelsens inkomster från skatter och avgifter 237 M€, rensade från ackumulerade överskott 20 M€ samt klumpsumma och flitpeng 202 M€, ökar i förhållande till självstyrelsebokslutet till 257 M€. Här ingår 15 M€ i finansiella poster och beräknad skatteinkomst 242 M€.	
Inkomsternas totalbelopp	333

Detaljmotivering Utgifter

Lagtinget.....	4
Självstyrelseutgifterna 2 M€ ökar till 4 M€ vid självständighet då uppgifter och internationella kontakter ökar och kräver, dels en utökning av lagtingsledamöternas deltidstjänst i självstyrelse-systemet till heltidstjänst, och dels utökad tjänstestab.	
Landskapsregeringen.....	5
Självstyrelseutgifterna 2 M€ ökar till 5 M€ vid självständighet i förhållande till självstyrelse-bokslutet då ministrarnas uppgifter ökar och bland annat extra resurser till lagberedning krävs.	
Kansliavdelningens förvaltningsområde	60
Självstyrelseutgifterna 23 M€ ökar till 60 M€ vid självständighet då nya uppgifter tillkommer inom rättsväsendet 4 M€, säkerhet, kriminal, sjöbevakning, tull, sjö- och luftfartsverk, sjöfartsinspektion 18 M€, utrikesrepresentation 8 M€, bistånd och internationella avgifter 7 M€.	
Finansavdelningens förvaltningsområde	45
Dagens utgifter om 39 M€ ökar med 6 M€ i förhållande till självstyrelsebokslutet till 45 M€ vid självständighet då kostnader bl.a. för skattebyråns personal tillkommer. I budgeten har vi beaktat en fördubbling av skattebyråns personalstyrka, vilket tillsammans med ett förenklat skattesystem bör vara tillräckligt för den självständiga skatteadministrationen. Pensionspremierna, vid ett nettolönesystem, för åländska sjömän ca 2 M€ är även de beaktade i anslaget.	
Social- och miljöavdelningens förvaltningsområde, inkl. ÅHS	94
Självstyrelseutgifterna 93 M€ ökar till 94 M€ vid självständighet i förhållande till självstyrelse-bokslutet då kostnaderna 1 M€ för FPA personal tillkommer vid självständighet.	
Utbildnings och kulturavdelningens förvaltningsområde	49
Utgifterna är oförändrade och bygger på att dagens utbildningssystem består.	
Näringsavdelningens förvaltningsområde.....	26
Utgifterna 24 M€ ökar till 26 M€ vid självständighet. Anslaget skall bl.a. täcka Ålands eventuella medlemsavgift till EU.	
Kommunikationer.....	31
Självstyrelseutgifterna 29 M€ ökar till 31 M€ vid självständighet då kostnader för underhåll av farleder 2 M€ tillkommer.	
Finansiella poster, skatter, avgifter, utjämningsfond.....	19
Skatter och finansiella poster 5 M€ samt anslag för oförutsedda avgifter 14 M€.	
Utgifternas totalbelopp	333

Ålands beräknade inkomster 2006 - vissa relationstal

- Finska statens skatteintag år 2006 var drygt 38 miljarder € och Finlands BNP var 167,9 miljarder €, vilket utgör 31.820 € per capita.
- Ålands BNP uppgick till 1,1 miljarder € som utgör 41.100 € per capita.
- Ålands BNP per person var 29 % större än den finska.
- Ålands befolkningsandel av Finlands var 0,5 %.
- Finlands statsskuld var 58,9 miljarder € eller 35,1 % av BNP.
- Åland har inte någon statsskuld. När Ålands andel (0,45 %) av Finlands budget räknas fram är upptagna lån eliminerade från budgeten. Detta borde innebära att Åland inte har någon del av Finlands statsskuld.

Ålands inkomster

För att med god säkerhet kunna estimeras ett penningutfall har våra beräkningar av ”staten Ålands” inkomster baserats på offentliga och andra utredningar, tillgängliga statistiska och andra uppgifter:

Inkomst- och förmögenhetsskatter

Ålandsdelegationen har i sin rapport den 18 december 2006, för år 2005 konstaterat att Ålands procentuella andel av stats- och samfundsskatterna uppgick 0,79 %.

Omsättningsskatten

På basen av nya uppgifter från ÅSUB har Ålands andel av mervärdesskatten troligen ökat från 0,55 %, även med hänsyn taget till den skattefria försäljningen på färjorna.

Acciser och övriga inkomster av skattenatur

Finska statistikcentralen redovisar kraftigt ökade accisinkomster på bränsle, oljeskydds- och brandskyddsavgifter, skatter på fordon, tobak, alkohol etc. Finska staten har dessutom inkomster av blandad natur.

Utgående från dessa nya fakta har vi använt Slotte-utredningen från 2004 som slog fast Ålands andel av:

inkomst och förmögenhetsskatterna	101,8
kapitalinkomstskatter	12,0
samfundsskatter	35,0
mervärdesskatter	62,0
acciser	23,0
summa skatter i miljoner €	234,0

Finska statens BNP och skatteintäkter har ökat från år 2004 till 2006 med cirka 10 %. Ålands BNP och andel av statsekonomin har också ökat och Ålands BNP är 29 % högre per person än den finska.

Med hänvisning till detta gör vi en försiktig uppskrivning av Ålands, till finska staten inbetalda direkta och indirekta skatter och avgifter av skattenatur, till 242 miljoner € eller med drygt 3 %. Det betyder att det teoretiska skattetrycket på Åland skulle bli cirka 37,5 % eller 6 procentenheter lägre än Finlands 43,5 %.

Vi har vid uträkningen av skattetrycket dragit ned på socialskyddsavgifterna till 95 M€, även om 100 M€ är framräknat i en grovkalkyl av ÅSUB. Enligt kalkyl gjord av ÅSUB går socialskyddssystemet med överskott för Åland, varför en reducering av vissa avgifter skulle vara möjlig med Åländsk självständighet.

Slutord

Som den presenterade statsbudgeten visar, klarar ett självständigt Åland sin egen ekonomi även i ett självständighetsscenario. Att Åland har en BNP/capita som ligger klart högre än de nordiska grannarnas, med undantag för oljenationen Norge, och är bland de högsta i Europa, stöder budgetens trovärdighet. Samma effekt har även en jämförande analys av mikrostaten San Marinos ekonomi.

I vår "Vitbok för utveckling av Ålands självbestämmanderätt" 2007, kapitel 5 "Om den åländska ekonomin – dess utmaningar och det ekonomisk-politiska handlingsutrymmet", fastslår ekonomie doktor Agneta Karlsson att den åländska ekonomin har en mycket hög kapacitet som genom dagens begränsade finanspolitiska utrymme inte kan nyttjas fullt ut.

I stället för till exempel det betydligt effektivare skatteverktyget används bidrag, landskapet driver även verksamhet som egentligen hör till det privata näringslivet. Det åländska näringslivet är helt hänvisat till den finländska näringspolitiken, som i mycket hög grad handlar om teknologitunga industriföretag med stort exportberoende, medan det åländska näringslivet främst är baserat på serviceekonomi, ofta småskalig.

Analysen av de europeiska mikrostaterna visar att mikrostater med full kontroll över den egna ekonomin och finanspolitiken i regel klarar sig betydligt bättre än de större grannländerna, då man utnyttjar särskild kompetens, väl anpassade skattemodeller och regelverk samt det lilla samhällets rörlighet och flexibilitet.

Sammantaget med den dynamiska effekten en ny mikrostat i sig kan generera (ökad efterfrågan på samlarobjekt, ökat intresse från turismen, ökat intresse som handelspartner m.m.) kan vi se att ett självständigt Åland inte bara bär sig, utan har alla möjligheter att bli en ekonomisk framgång i den nordiska välfärdsgruppen.

Vad gäller kostnaderna för samhällsservicen kan vi vid jämförelse med andra, med Åland jämförbara mikrostater, se att dagens åländska förvaltning är mycket stor. Framför allt beroende på att den omfattande finländska samhällsapparaten används även på Åland samtidigt som EU-medlemskapet ständigt ställer nya krav på utökad byråkrati. Också det alltmer finska Finland skapar onödiga extra kostnader för förvaltningen.

Betydande kostnadsreduceringar, och även nya inkomstmöjligheter, kan uppnås genom att:

- Den åländska skattemodellen byts ut mot en modell som bättre motsvarar det åländska behovet, både vad gäller kostnadseffektivitet och regelverk. I t.ex. Liechtenstein sköts, som redan nämnts ovan, hela samfundsbeskattningen av 30.000 företag av en personalstyrka om endast 5 personer.
- Den åländska sjukvården, förutom resursoptimering, även ökar omsättningen genom export av sjukvårdstjänster i syftet att sänka vårdkostnaden per person med bibehållen vårdnivå eftersom det främst är det begränsade klientunderlaget som orsakar de höga kostnaderna. Möjligheten att locka forskningsverksamhet till Åland bör också utnyttjas.
- Höja utbildningskvaliteten och -resurserna i de åländska skolorna. Det åländska samhället är ett kunskapssamhälle med stor know-how inom främst sjöfartsområdet, IT- och servicesektorn; en större satsning på utbildningen främjar det lokala näringslivet men kan också skapa nya betydande inkomster genom försäljning av utbildning.
- Den åländska förvaltningsapparaten i sin helhet styrs om till ett resultatänkande, samtidigt som resursoptimering sker där man privatiserar de områden där privatisering är mer ekonomiskt fördelaktigt, dock under förutsättning att den sociala tryggheten och rättssäkerheten inte äventyras. S.k. "24-timmarsmyndigheter" utvecklas och tas i bruk av förvaltningen med syftet att rationalisera arbetsuppgifterna samtidigt som tillgänglighet och kundservice förbättras.

Källmaterial

Landskapet Ålands budget och bokslut
Statistisk årsbok för Åland, ÅSUB 2006
Länsstyrelsens på Åland årsredovisning
FPA och skatteverket i Åbo
Ålandsdelegationens avräkningsbeslut
Det skattefinansiella utjämningsystemet mellan Åland och staten: 1990-talets erfarenheter (2004)
Ekonomisk självstyrelse i omdaning (2006)
Skattegruppens slutrapport (2006)
Ålands sjöfartsarbetsgrupps betänkande (2005)
Det åländska rederiklustret
Ett ramverk för ett självständigt Åland (2000)
Den andra Ålandsfrågan (2001)
Åland självstyrelse under 80 år (2002)
Demilitariserade och neutrala områden i Europa
De rättsliga ramarna för vissa autonomiers och mikrostaters förhållande till Europeiska unionen (2004)
Erfarenheter och utmaningar: Jämförande studie av ekonomisk kapacitet och självstyrelsens utvecklingsnivå inom de tre nordiska autonomierna Färöarna, Grönland och Åland (2007)
Rätten att vara liten och annorlunda (2006)
En ny och friare relation mellan Åland och EU (2006)
Vitboken för utveckling av Ålands självbestämmande (2007)

På webben: FN, EU, IMF, statistik, konventioner och säravtal; Statistikcentralen och Vero, San Marino, Liechtenstein med flera.

Vi vill också rikta ett stort tack till alla de personer inom förvaltning, organisationer och näringsliv som på olika sätt bidragit med sin sakkunskap.

Bilaga 1 - Ordlista

Självständighet

Statsbudget

Den budget som i allmänhet på förslag av en stats regering antas av statens folkrepresentation, och som innehåller statsförvaltningens intäkter, kostnader och andra budgetposter under en viss kommande period, oftast ett år. Antagandet av statsbudgeten innebär ett finansiellt bestämmande av statens verksamhet.

Skattetryck

Ett uttryck som brukar anges för att beskriva ett lands samtliga skatter och sociala avgifter i förhållande till landets BNP. Brukar räknas ut för att kunna jämföra olika länder. Kallas ibland också för skattekvot.

BNP

Bruttonationalprodukt, BNP, definieras som värdet av alla varor och tjänster som produceras i ett land för användning till konsumtion, investering och export under en period.

Inkomster

Statsbudgetens inkomster är indelade i olika inkomstslag. Den största inkomstslaget är Skatter. Övriga inkomster omfattar inkomster av statens verksamheter, försäld egendom, återbetalning av lån, kalkylmässiga inkomster och bidrag från EU.

Utgifter

Statsbudgetens utgifter omfattas av statens sammantagna utgifter. Ett vanligt sätt att redovisa utgifterna är genom ändamålsindelning. Den internationella standarden COFOG fördelar utgifterna enligt; allmänna offentliga tjänster, försvar, samhällsskydd och rättskipning, utbildning och universitetsforskning, hälso- och sjukvård, social trygghet, bostadsförsörjning och samhällsutveckling, fritidsverksamhet kultur och religion, energi, jord- och skogsbruk, jakt och fiske, mineralbrytning, tillverkning och byggnadsverksamhet, kommunikationer, andra näringslivsändamål, ofördelade offentliga utgifter.

Statsskuld

Statsskuld är den skuld ett land har. En statsskuld kan delas upp i två delar, skulder till omvärlden och skulder till långivare inom landet. Statsskulden uppstår och ökar då ett underskott i statsbudgeten finansieras med lån och amorteras vid överskott i statsbudgeten. Statsskulden mäts ofta i relation till BNP.

Självstyrelsen

Avräkningsbelopp

Avräkningsbeloppet beräknas så att de i Finlands statsbokslut för respektive år redovisade inkomsterna, med undantag för upptagna nya statslån, multipliceras med 0,45 %. Populärt kallad "klumpsumman" och är i praktiken en form av återbetalning av åländsk inbetald statsskatt och skall huvudsakligen bekosta utgifterna inom självstyrelsesystemet.

Skattegottgörelse

Överstiger den på Åland för ett beskattningsår debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten med 0,5 % av motsvarande skatt i hela Finland, återbetalas det överstigande beloppet till Åland som en s.k. skattegottgörelse, populärt kallad "flitpeng".